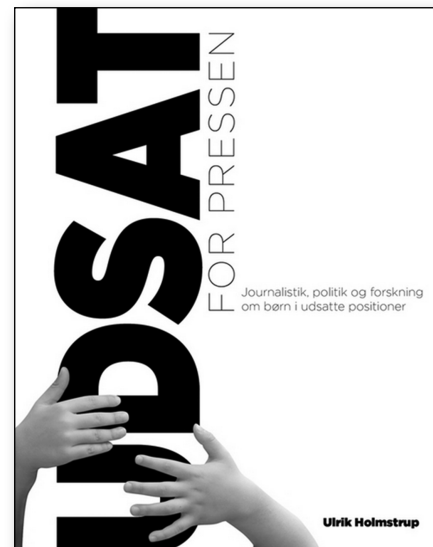


Anmeldelse af Per Schultz Jørgensen

# KRITISK JOURNALISTISK BLIK PÅ UDSATTE BØRN

Ulrik Holmstrup:  
UDSAT FOR PRESSEN.  
*Journalistik, politik og forskning  
om børn i udsatte positioner.*  
Forlaget Ajour 2017.  
201 s. Kr. 214,-.



Vores sociale indsats i forhold til børn anbragt uden for hjemmet er bestemt af mange forhold. Det er klart for de fleste inden for området. Fx spiller økonomi en betydelig rolle. Børn trækkes hjem fra anbringelser sidst på året, når der er ved at være lavvande i kommunekassen. Ideologi er også en faktor, der er med til at præge politikken på anbringelsesområdet, fx. slagordsagtige holdninger som ”hjemme er bedst”, der i perioder satte dagsordenen og var med til at skabe mange ”svingdørsbørn”. Selvfølgelig spiller forskning også en stor rolle, fx til belysning af spørgsmålet om, hvad der virker. Og humanistiske holdninger til god socialpolitik. Men der er endnu en faktor, og det er pressen. Det er den Ulrik Holmstrup fortæller om i bogen. Og pressen eller rettere journalistikken på området spiller ofte en mere eller mindre uheldig rolle, fordi den journalistiske dækning af området er præget af betydelig overfladiskhed og sensationsmageri. Holmstrup ved, hvad han taler om, han har i mange år stået for dokumentarismen på området i DR, og han fritager ikke sig selv for også at have et medansvar.

Holmstrups tese bogen igennem er, at journalistikken om udsatte børn er drevet af ”moralisk panik”. En enkelt-sag beskrives i dramatiske vendinger – hvad der jo godt kan være al mulig grund til – og så sættes en lavine i gang. Det kan være en sag om seksuel misbrug, om overgreb via internettet eller mobning og langvarig forfølgelse.

Holmstrups tese kan beskrives som en model med følgende faktorer: (1) det er synd for børn, (2) mediehistorie, (3) politikere kommer på banen, (4) lovforslag. Og lovforslagene kan ofte have karakter af hovsa-forslag, fordi politikere vil vise handlekraft. Konsekvensen er en udvikling på området, der er præget af en betydelig overfladiskhed. Men hvad er alternativet? Hvad pressen angår, er det en journalistisk tilgang, der er præget af viden – ikke skandaler. Og en tilgang, der går kritisk til både historierne og forskningen på området. Det betyder at afstå fra de hurtige og til dels nemme historier og så til gengæld præstere en kritisk journalistik, både over for politikere og forskere. Ikke noget med mikrofonholderi eller ukritisk rapportering men arbejde med den kompleksitet, der er på området.

Men hvad indebærer det? Svaret er, at det kræver en vidende og kritisk tilgang, der har tid og kræfter til at søge efter den reelle nye viden og efter det, der virker. Med hensyn til satspuljemidlerne, som jo er med til at holde systemet kørende, er der en tilstand af permanent ”projektmageri”, hvor der løbes efter korte finansieringsmuligheder, og hvor der aldrig samles op på den reelle viden. I stedet en slyngen om sig med buzzwords.

Det er en stærk bog, der sætter lup på et system, der på mange måder er drevet af en ærlig vilje til at ville de udsatte børn det bedste, men som ikke har tilstrækkelig kvalitet i den måde systemet fungerer på. Og både forskere og journalister er under kritik. Forskerne for at opfinde den dybe tallerken, journalisterne for at skrive gode historier. Og ingen af delene flytter noget som helst. Det er en bog, der burde indgå i pensum på journalisthøjskolen – og være pligt-læsning for alle forskere og politikere inden for det sociale område.

Bogen kommer ind på mange spørgsmål omkring udsatte børn og bogen dækker virkelig et stort felt. Fx om myter, der skal punkteres (myten om social

arv), om aktører, der er i konstant selvsving (Lisbeth Zornig Andersen), om ”det årlige puljecirkus” (Satspuljemidlerne) og om forskningscentret Nordisk Campbell Center, der blev lagt ind under SFI – og derefter fadede fuldstændig ud. Hvor er pressen, spørger Holmstrup? Svaret er ingen af de steder i hvert fald. Men pressen fortæller gladeligt om ”Herningmodellen”, der skulle være et columbus-æg: Kommunerne kan spare 20 pct. af udgifterne på området for udsatte børn. Og overskrifterne solgte modellen. Den kritiske evaluering på området sagde noget andet – men den trak ikke store ord i pressen.

Bogen er bedst, når den holder fokus på journalistikken på området, og her er der vigtige pointer at hente. Som en, der har fulgt området i mange år som forsker og som aktiv debattør, har jeg selvfølgelig også min opfattelse - udover at jeg let kan følge Holmstrup i hans kritiske beskrivelse af situationen. Men vil gerne nuancere med i hvert fald tre kommentarer.

Der er gennemført to store reformer på anbringelsesområdet: Anbringelsesreformen i 2006 og Barnets Reform i 2011. De to reformer supplerer hinanden og er samlet set et enormt fremskridt. Lad mig nævne tidlig indsats, handleplaner, inddragelse af børnene, bedre skolegang og med mere præcise krav til kommunerne. Der bliver også bedre klageadgang og børns rettigheder styrkes. Ved opfølgningen i 2009 og 2011 kommer der bl.a. større kontinuitet i anbringelserne og mulighed for tidlig adoption uden samtykke. Alt er ikke fryd og gammen, langt fra, men der er tale om en socialpolitisk indsats, drevet af en vilje til seriøs forbedring af forholdene på anbringelsesområdet – og vedtaget af et bredt politisk flertal. Derfor er det vigtigt at sige, at Holmstrups bog har fat i et vigtigt hjørne, absolut, men den dækker ikke hele historien om anbringelser i de sidste 20 år.

Holmstrup er skeptisk over for kvalitative undersøgelser. Det kan der også være grund til. De minder

om de interview, som journalister selv foretager, siges det. Måske indhentes der blot lidt flere. Derfor er Holmstrup selvfølgelig begejstret for den forskning, der bygger på kontrolgrupper, så man får et præcist udtryk for, hvad der virker. Det er inspireret af medicinsk forskning, hvor man tester præparater og får evidens for sagen. Men en socialpædagogisk indsats er ikke et præparat, derfor kan faktorer ikke på samme måde isoleres. Det udelukker ikke et kontrol-gruppe design, men det skal ofte suppleres med en kvalitativ tilgang. Den kan på en helt anden måde gå i dybden og afdække sammenhænge og bidrage til en begrebsdannelse. Sådan gjorde vi på SFI med undersøgelsen ”Kommunernes børnesager” 1989. Vi gik ind i syv kommuner og gennemanalyserede dokumenter, sagsbehandlingen og sagsforløb, vi opstillede modeller og påviste konsekvenser. Det var en dybdeanalyse, der afdækkede dynamikken i vigtige sammenhænge, og den type forskning dækkes ikke af en naturvidenskabelig tilgang.

En sidste pointe for mig handler om båndene mellem barn og forældre, de tætte bånd der næsten altid undergraves ved en anbringelse og sætter nye risikofaktorer i sving. Vi løsner båndene mellem børn og forældre, men vi skaber ikke nye stabile bånd. Holmstrup refererer til mange undersøgelser på dette område, men mærkeligt nok ikke til en ældre, men vigtig svensk undersøgelse af Michael Bohman, der sammenligner udviklingen hos børn, der vokser op i eget biologisk hjem med børn anbragt i en plejefamilie og som adopteret. Børnene blev fulgt, til de var voksne. Undersøgelsen er fra 1971, men den er klassisk og er metodologisk solid.

En fin forskningsoversigt fra SFI fra 2007 (Christoffersen et al, 2007) med titlen ”Adoption som indsats”, inddrager Bohmans undersøgelse plus nyere på området og viser, at børn, der adopteres som led i en anbringelse opnår fordele i deres udvikling, som overgår udviklingen hos børn i andre anbringelsesformer – og overgår de matchende børn, der ikke blev anbragt. Adoption giver børnene noget vigtigt: tryghed, tilknytning og kontinuitet. Derfor foreslog vi i Børnerådet i min tid som formand noget, vi kaldte ”åbne adoptioner”. Her bevarer børnene deres relationer til de biologiske forældre, men får også noget andet vigtigt; stabile bånd til nye forældre i dagligdagen. Det kan godt være, at der er et vist lys for enden af en tunnel, der peger i den retning.

Ulrik Holmstrups bog dækker ikke alle aspekter omkring anbringelser, men han har leveret en rigtig spændende beretning om journalistikkens rolle i socialpolitikken, han ved, hvad han taler om og han peger på en kritisk holdning hos pressen, der kan give et aktivt bidrag til situationen i stedet for bare at forsøge at sælge historier. Derfor er det en vigtig bog, som alle inden for det sociale område bør have som nødvendig læsning og som et memento til deres indsats for udsatte børn i Danmark.

#### LITTERATUR:

- Christoffersen, M.N. et al. (2007) *Adoption som indsats. En systematisk gennemgang af udenlandske erfaringer*. Socialforskningsinstituttet. 7: 32.
- Jørgensen, P. S. Gamst, B. & Boolsen, M.W. (1989) *Kommunernes børnesager – en undersøgelse af forebyggelse, visitation og anbringelse i syv kommuner*. Socialforskningsinstituttet.89:1.